

“ล่า”: การแปลงรูปแบบของการสื่อสาร ด้วยการแต่งหน้าของตัวละครเอกในละครโทรทัศน์

“Lah” (Hunt) : Trans - Communication through Character Makeup In TV Drama

กฤษณ์ คำนนท์
Krit Kamnon

สาขานิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ 33000¹
Communication Arts, Faculty of Humanities and Social Sciences, Sisaket Rajabhat University, Sisaket 33000 Thailand¹

*Corresponding Author E-mail: web_webmaz@live.com

(Received: July 9, 2021; Revised: October 29, 2021; Accepted: November 16, 2021)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การควมรวมทางการสื่อสารระหว่างตัวสื่อ (Medium) และตัวสาร (Message) รวมไปถึงการแปลงรูปแบบของการสื่อสาร (Trans - Communication) จากลักษณะของการแต่งหน้าของตัวละครเอกในละครโทรทัศน์เรื่อง “ล่า” ผลการศึกษาพบว่า การสื่อสารด้วยการแต่งหน้าของตัวละครเอกได้เกิดการควมรวมทางการสื่อสารอันเกิดจากตัวสื่อและตัวสาร ในลักษณะที่เรียกว่าการบูรณาการของตัวสื่อเข้ากับตัวสาร โดยได้เกิดจากการซ้อนทับ สลับสับเปลี่ยน และสามารถสมทบบทบาทแทนที่กันในการกำหนดความหมายของการแต่งหน้าของตัวละครเอกให้เกิดขึ้นในบริบทที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้การสื่อสารด้วยการแต่งหน้าตัวละครเอกได้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปร่างของสื่อ 4 ระดับ ดังนี้ 1. การเปลี่ยนแปลงรูปร่างน้อย (Gradual Metamorphosis) คือ การแต่งหน้าได้แปลงรูปของใบหน้าตัวละครให้มีลักษณะคล้ายใบหน้าดั้งเดิม 2. การเปลี่ยนแปลงรูปร่างกึ่งสมบูรณ์ (Incomplete Metamorphosis) คือ การแต่งหน้าได้แปลงรูปของใบหน้าตัวละคร

ให้มีลักษณะที่แตกต่างไปจากใบหน้าดั้งเดิมอย่างสิ้นเชิง 3. การเปลี่ยนแปลงรูปร่างสมบูรณ์ (Complete Metamorphosis) คือ การการแต่งหน้าได้แปลงรูปของใบหน้าตัวละครให้มีลักษณะที่ผิดแปลกและแตกต่างไปจากใบหน้าดั้งเดิมจนดูไม่ออกว่าใบหน้าดั้งเดิมมีลักษณะเป็นอย่างไร และ 4. การเปลี่ยนแปลงรูปร่างขั้นสูง (Hyper Metamorphosis) คือ การแต่งหน้าได้แปลงรูปของใบหน้าตัวละครให้มีลักษณะแตกต่างจากใบหน้าดั้งเดิมอย่างสมบูรณ์จนไม่สามารถระลึกถึงใบหน้าดั้งเดิมได้

คำสำคัญ: การแปลงรูปแบบของการสื่อสาร, การแต่งหน้า, ตัวละครเอก, ละครโทรทัศน์

Abstract

This article aimed to analyze features of communication merging of medium and message and trans-communication from character makeup in TV drama “Lah” (hunt). The study revealed that the communication from character makeup was from the integration of medium and message including overlapping, switching and role-playing for meaningful communication in various contexts. The communication transformed the message into 4 levels including 1) gradual metamorphosis which was face-shape change similarly to the original face 2) incomplete metamorphosis which was face-shape partial change from the original face 3) complete metamorphosis which was approximately face-shape change from the original without any notice and 4) hyper metamorphosis which was totally different face - shape form the original one.

Keywords: Trans - Communication, Makeup, Main Character, TV Drama

บทนำ

“ล่า” เป็นบทประพันธ์ของทมยันตี ออกอากาศครั้งแรกปี พ.ศ. 2520 ผลิตโดยบริษัท สหมงคลฟิล์ม จากนั้นปี พ.ศ. 2537 ได้ผลิตโดยบริษัท เอ็กแซ็กท์ ซิเนริโอ ปัจจุบัน “ล่า” ถูกนำกลับมาผลิตซ้ำโดยบริษัท เดอะ วัน เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด และ บริษัท รีโมเน่ เค จำกัด นำแสดงโดย ลลิตา ปัญโญภาส และศักดิ์สิทธิ์ แท่งทอง บทโทรทัศน์โดย พิมพ์มาดา พัฒนอลงกรณ์, วรณฉวี สุขน้อย, พิมพ์รินทร์ พงษ์วานิชสุข และวีรพล บุญเลิศ กำกับการแสดงโดย สันต์ ศรีแก้วหล่อ อำนวยการผลิตโดย ถกลเกียรติ วีรวรรณ และนิพนธ์ ผิวเณร ออกอากาศช่อง One 31 ทั้งนี้ ละครเรื่อง “ล่า” ยังได้รับรางวัลจากหลายสถาบัน เช่น รางวัลโน้่นเอ็นเตอร์เทน อวอร์ดส์ ครั้งที่ 11 (นักแสดงหญิงแห่งปี) รางวัลนาฏราช ครั้งที่ 9 (นักแสดงนำหญิง ยอดเยี่ยม กำกับภาพยอดเยี่ยม และลำดับภาพยอดเยี่ยม) รางวัลคมชัดลึกอวอร์ด ครั้งที่ 15 (นักแสดงนำหญิงยอดเยี่ยม และผู้กำกับการแสดงยอดเยี่ยม)

ละครเรื่อง “ล่า” เป็นละครโทรทัศน์ที่สามารถสร้างความบันเทิง ความเพลิดเพลิน ความสนุกสนาน ผ่อนคลายความตึงเครียด และช่วยทำให้หลีกเลี่ยงจากความทุกข์ในโลกแห่งความเป็นจริงได้ชั่วขณะหนึ่ง ทั้งนี้ยังเป็นสื่อที่ผลิตซ้ำวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ สถานการณ์ หรือเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นแล้วในอดีต ดังเช่นที่ อวิรุทธ์ ศิริโสภณา และประภัสสร จันทรสถิตย์พร (2561) กล่าวว่า ละครโทรทัศน์ กำลังผลิตซ้ำชุดความคิดเดิมเมื่อในอดีตแก่สังคมเรื่อยมาทั้ง ๆ ที่สังคม ณ เวลานั้น ๆ อาจได้รับการเปลี่ยนแปลงไปแล้ว แต่ละครโทรทัศน์ยังคงผลิตซ้ำภาพเดิมออกมาอย่างไม่รู้จบ ทั้งนี้ความพิเศษของละครเรื่อง “ล่า” อยู่ที่ว่าการเล่นของตัวละครเอก คือ “มธุสร ไพศาลภักดี” โดยได้ใช้การแต่งหน้าในลักษณะที่หลากหลาย เพื่อแปลงโฉมและสวมบทบาทที่แตกต่างกันในตัวละครตัวเดียว ลักษณะเช่นนี้ถือเป็นปรากฏการณ์ที่หาได้ยากในละครโทรทัศน์ไทย ซึ่งการแต่งหน้าสามารถสร้างอารมณ์ ความรู้สึก จินตนาการ และเพิ่มพูนความเข้าใจในบทบาทของตัวละครให้เกิดความชัดเจนทางการสื่อสารให้เกิดขึ้น

บทความนี้ผู้เขียนใช้มุมมองบนจุดยืนของสำนักเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนด (Technology Determinism) ที่ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีทางการสื่อสารในฐานะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม โดยได้ยึดถือความหมายของการสื่อสาร คือ การสร้างและการแลกเปลี่ยนของความหมาย โดยใช้ตัวสื่อ (ตัวกลาง) กับ

ตัวสาร (เครื่องหมายต่างๆ หรือสัญลักษณ์) เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจพื้นฐานของการสื่อสารของมนุษย์ โดยมนุษย์ทำการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน (Mutual Understanding) ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจในวิเคราะห์และทำความเข้าใจถึงลักษณะการควรรวมทางการสื่อสารและการแปลงรูปแบบของการสื่อสารจากการแต่งหน้าของตัวละครเอกในละครโทรทัศน์ เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจถึงการสื่อสารด้วยการแต่งหน้าในและต่อยอดความรู้ในการผลิตชิ้นงานทางการสื่อสารต่อไป

การควรรวมของตัวสื่อและตัวสารจากการแต่งหน้าตัวละครเอก “มธุรส” ในละครโทรทัศน์เรื่อง “ล่า”

ละครโทรทัศน์ถือเป็นสื่อแห่งความบันเทิงแบบการเล่าเรื่อง (Narrative Form) รูปแบบหนึ่งของงานละครที่เสนอเป็นตอนๆ ต่อเนื่องกันไปทางโทรทัศน์ เป็นเรื่องราวที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของมนุษย์ในทุก ๆ วัน ดังนั้นผู้ชมละครสามารถเข้าร่วมกับเรื่องราวในละครได้ในทุกตอน และเดินทางข้ามเวลาที่มักปรากฏและสะท้อนเวลาในความเป็นจริง (Muriel & Suzanne, 1983:P.19) จากความหมายของละครโทรทัศน์จึงพิจารณาได้ว่า ละครเป็นเรื่องราวที่มีความใกล้ชิดกับเรื่องราวในชีวิตประจำวันของผู้คนทั่วไป

Singhal and Roger (1999) (อ้างถึงในกาญจนา แก้วเทพ, 2545, น.75) ได้วิเคราะห์คุณลักษณะละครโทรทัศน์ที่สามารถกระตุ้นใจผู้ชมได้และพบลักษณะดังนี้ คือ 1. ละครโทรทัศน์ช่วยให้ผู้ชมได้ปลดปล่อยอารมณ์ (Emotional Release) โดยผ่านการดำเนินเรื่อง และการกระทำของตัวละคร ทำให้ผู้ชมได้หัวเราะได้ร้องไห้ ได้แปลกใจ ได้ตื่นเต้นกับเหตุการณ์ที่พลิกผันอย่างเหนือความคาดหมาย 2. ละครโทรทัศน์ให้โอกาสผู้ชมได้เติมเต็มจินตนาการ (Fantasy Fulfillment) ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ (ตามหลักจิตวิเคราะห์เรียกว่า Wishful Thinking) ในขณะที่โลกที่เป็นจริงในชีวิตประจำวันนั้นซ้ำซาก ขาดสีสัน การนั่งดูละครโทรทัศน์จึงเป็นเสมือนการเปิดโลกที่มีสีสันสดใสแห่งจินตนาการให้ผู้ชมได้สัมผัสด้วยประสบการณ์

ความน่าสนใจของละครเรื่อง “ล่า” คือ การแต่งหน้าของตัวละคร ด้วยเทคนิคพิเศษ ถือเป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญในการเสริมสร้างความหมายของตัวละครให้เกิดความสมบูรณ์และความชัดเจนทางการสื่อสารให้เกิดขึ้น สอดคล้องกับ Corson, Norcross and Glavan (2019) กล่าวว่า การแต่งหน้าในสื่อการแสดง

สามารถช่วยฉายส่องให้บุคลิกลักษณะของตัวละครมีความโดดเด่น และเทคนิคพิเศษของการแต่งหน้ายังช่วยเสริมสร้างให้นักแสดงเกิดความสมบูรณ์ทางการแสดงขึ้น

การแต่งหน้าถือเป็นการสื่อสาร (Make Up as Communication) เนื่องจากตัวละคร “มธุสร” ได้นำการแต่งหน้าเข้ามาใช้ในการเปลี่ยนแปลงการสื่อสารบนใบหน้าตามธรรมชาติของตนเอง ในทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะของการแต่งหน้าก็สามารถเปลี่ยนแปลงการรับรู้และขยายประสบการณ์ของตัวละครและผู้รับชมได้ สอดคล้องกับ McLuhan (1964) นักคิดชาวแคนาดาจากสำนักโทรอนโต ที่ได้ตีพิมพ์ผลงานในหนังสือชื่อ “Understanding Media : The Extensions of Man” กล่าวว่า ตัวสื่อสามารถขยายประสบการณ์ด้านผัสสะของมนุษย์ให้กว้างออกไป โดยเป็นกระบวนการขยายศักยภาพของมนุษย์ (The Extensions of Man) และประสบการณ์จากการใช้สื่อทำให้มนุษย์สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสื่อสารได้ด้วย เมื่อพินิจแล้วจึงเชื่อมโยงได้ว่า การแต่งหน้ามีลักษณะเป็นตัวสื่อ (Medium) ที่สามารถเป็นตัวกำหนดและขยายประสบการณ์ของ “ใบหน้า” (Extension of Face) มนุษย์ให้กว้างขวางออกไป

ทั้งนี้ McLuhan (1964) นักคิดสำนักเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนด (Technology Determinism) กล่าวว่า “เนื้อหา” ของสื่อใดๆ จะเป็นสื่ออีกประเภทหนึ่งเสมอ เช่น เนื้อหาของภาษาเขียนคือคำพูด, ภาษาเขียนคือเนื้อหาของสิ่งพิมพ์ และสิ่งพิมพ์/ตัวพิมพ์คือเนื้อหาของโทรเลข สิ่งเหล่านี้เป็นตัวอย่างที่ยกมาเพื่ออธิบายให้เห็นถึงผู้กระทบของสื่อที่มีความกล้า (Strong) และแรงกล้า (Intense) เพราะจะทำให้สื่ออีกประเภทหนึ่งกลายมาเป็นเนื้อหา หรือที่ McLuhan สรุปเป็นวาทะสั้น ๆ ที่เป็นอมตะว่า “The medium is the message” หรือ “สื่อก็คือสาร” แนวคิดนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของตัวสื่อในฐานะตัวกำหนดรูปแบบเนื้อหาสารที่สื่อ นั้น ๆ นำมาไปรวมทั้งสื่อยังเป็นตัวกำหนดการรับรู้เนื้อหาสารอีกด้วย (เจริญพงศ์ ศรีสกุล, 2550)

การแต่งหน้าของตัวละคร “มธุสร” ที่ได้ถูกประกอบสร้างประกอบไปด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการแต่งหน้าซึ่งเป็นตัวสาร (Message) หรือตัวบท (Text) (John, 1990) โดยการศึกษาถึงตัวสาร จำเป็นต้องอาศัยแนวทางของสำนักสัญวิทยา เนื่องจากการแต่งหน้าของตัวละคร “มธุสร” ที่ได้เกิดจากการผสมรวมขึ้นจากเครื่องหมายต่างๆ/สัญยะ (Sign) โดยผ่านการจัดการด้วยการใช้รหัส (Code) เพื่อสร้างความหมายของการแต่งหน้า ของตัวละคร “มธุสร” ให้เกิดขึ้นให้เกิดขึ้น

เมื่อพิจารณาถึงการแต่งหน้า พบว่า การแต่งหน้านั้นมีโครงสร้างของการแต่งหน้า คือ 1. การรองพื้น 2. การไฮไลต์ 3. การเชคดั่ง 4. การทาแป้งฝุ่น 5. การเขียนคิ้ว 6. การปิดมาสคาร่าคิ้ว 7. การเขียนขอบตา 8. การทาอายแชโดว์ 9. การปิดมาสคาร่า 10. การติดขนตาปลอม 11. การปิดแก้ม และ 12. การทาปาก และองค์ประกอบพื้นฐานทางศิลปะ เช่น สี (Colors) เส้น (Line) รูปทรง (Form) รูปร่าง (Shape) ลักษณะพื้นผิว (Texture) ที่ว่าง (Space) แสงและเงา (Light & Shade) ซึ่งองค์ประกอบต่าง ๆ เป็นเครื่องหมายต่าง ๆ/สัญลักษณ์ ที่ถูกนำมาบรรจุผสมรวมเครื่องหมายต่าง ๆ หรือตัวหมาย (Signifier) ลงบนใบหน้า โดยเครื่องหมายต่าง ๆ ล้วนมีความหมายหรือตัวหมายถึง (Signified) ที่นอกเหนือออกไปตัวของมันเอง ที่มีลักษณะของความคลุมเครือและไม่แน่นอนเป็นอย่างยิ่ง

ดังเช่นที่ สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2563) กล่าวว่า นักทฤษฎีหลังนวยสมัยจำนวนมากได้ตั้งสัจพจน์ไว้ว่า ไม่มีความเกี่ยวข้องระหว่างสัญลักษณ์แห่งเครื่องหมายต่อสัญลักษณ์แห่งความหมายเลย ฉะนั้นในกรณีเช่นนี้สัญลักษณ์แห่งเครื่องหมายจึงมีสภาพว่างเปล่า (Empty Signifiers) เช่น กิรินบินโฉบเฉี่ยวไปมา โดยกิรินเป็นสัญลักษณ์แห่งเครื่องหมายที่ว่างเปล่า เราจะสามารถให้คำจำกัดความต่าง ๆ ได้ในสิ่งที่มันควรเป็น เพราะสัญลักษณ์แห่งเครื่องหมายเป็นสิ่งที่คลุมเครือ แปรผันสูง ไม่เฉพาะเจาะจง หรือไม่ใช่สิ่งที่ดำรงอยู่ในการที่บอกถึงสิ่งที่มันหมายถึง

ทั้งนี้การแต่งหน้าของตัวละคร “มธุสร” ได้เกิดจากการผสมรวมของเครื่องหมายต่าง ๆ/สัญลักษณ์ (Sign) โดยในการประกอบสร้างการแต่งหน้านั้นเป็นการสลายความหมายเดิมของโครงสร้างของการแต่งหน้า และองค์ประกอบพื้นฐานทางศิลปะที่ได้รับการเรียนรู้ตามข้อตกลงของสมาชิกในวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการสร้างความหมายใหม่ที่ถือเป็นสัญลักษณ์ประเภทหนึ่ง ที่ถูกทำให้กลายเป็นสัญลักษณ์ที่มีความหมายใหม่ การเปลี่ยนแปลงความหมายในที่นี้เรียกว่า สัญลักษณ์ซ้อนสัญลักษณ์ (Double Symbol) จากการซ้อนทับการสื่อความหมาย โดยสามารถนำเครื่องหมายต่าง ๆ/สัญลักษณ์มาใช้ได้อย่างอิสระภายใต้บริบทหรือสภาพแวดล้อมของละคร

ดังนั้นในการสร้างความหมายของการแต่งหน้าของตัวละคร “มธุสร” จึงได้เกิดการควมรวมทางการสื่อสาร (Convergence Communication) โดยเกิดการซ้อนทับการสื่อความหมายระหว่างตัวสื่อและตัวสาร ซึ่งมีการเชื่อมโยงบูรณาการร่วมกันในหลายหลายมิติ นั่นคือ การข้ามผ่านขององค์ประกอบของการสื่อสารตัวหนึ่งสามารถกลายเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งได้ตลอดเวลาของการสื่อสาร

ในยุคดิจิทัล เวกเช่นเดียวกับ McLuhan (1964) ได้ยืนยันถึงการซ้อนทับระหว่างตัวสื่อและตัวสาร เนื่องมาจากตัวสื่อเป็นตัวสารได้ โดยตัวสารเป็นเนื้อหาของตัวสื่อ ตัวสื่ออยู่ในตัวสาร และที่สุดตัวสื่อก็คือสาร ดังนั้นในการประกอบสร้างความหมายของการสื่อสารด้วยการแต่งหน้าของตัวละครจึงมีลักษณะที่ไม่คงที่หรือตายตัว และเกิดความคลุมเครือทางการสื่อสารในยุคดิจิทัล

ในฐานะที่การแต่งหน้าเป็นได้ทั้งตัวสื่อและตัวสารซึ่งสามารถสลับบทบาททำหน้าที่เป็นรหัส (Code) ในการจัดการความหมายของการแต่งหน้าให้เกิดขึ้นในบริบท คือ สภาพแวดล้อมในแต่ละฉากที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ผู้เขียนยังเห็นว่า การสร้างความหมายด้วยการแต่งหน้าอาจมีผลมาจากช่างแต่งหน้า ผู้กำกับการแสดง หรือแม้กระทั่งตัวของนักแสดงในฐานะผลกระทบผู้ส่งสาร (Sender Effects) ที่สามารถเปลี่ยนแปลงบทบาทและทำหน้าที่เป็นรหัสในการจัดการความหมายของการแต่งหน้าให้เกิดขึ้นมาได้เช่นเดียวกัน ซึ่งประเด็นนี้ได้ชี้ชัดให้เห็นถึงความคลุมเครือทางการสื่อสารขึ้น

ดังนั้นจากการควรวรรวทางการสื่อสารอันเกิดจากตัวสื่อและตัวสาร ปรากฏให้เห็นว่าองค์ประกอบของการสื่อสารทั้งสองต่างดำรงอยู่ร่วมกันตามลักษณะปฏิสัมพันธ์แบบพึ่งพากัน (Mutualisms) จากความสัมพันธ์ทำให้เกิดการสื่อสารในลักษณะของ “ไตรภาวะ” คือ การสื่อสารอะไร การสื่อสารอย่างไร และการสื่อสารที่ใด คือ การแต่งหน้าได้เข้าไปเสริมสร้างความหมายที่ชัดเจนให้แก่ตัวละคร ด้วยลักษณะการแต่งหน้าที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละบริบท คือ ฉากหรือสถานการณ์ต่างๆ ในเรื่อง โดยสภาวะที่เกิดขึ้นไม่สามารถแยกออกจากกันและผูกติดกันอยู่เสมอ

เสน่ห์และสิ่งที่น่าสนใจติดตามของการแต่งหน้าของตัวละคร “มธุสร” ในละครเรื่อง “ล่า” คือ การไม่ละทิ้งคุณลักษณะของความเหมือนจริงที่เป็นตัวแทนของความจริง (Pseudo) ด้วยรูปแบบของการสื่อสารที่ใช้ความเหมือน (Likeness) ในลักษณะของ การสมสัณฐาน (Isomorphism) กับ ภาพตัวแทน (Representation) โดย Chandler (2002) กล่าวว่า ภาพตัวแทนเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาในสื่อทุกชนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสื่อมวลชน ที่เป็นการนำเสนอมุมมองความจริงของคน สิ่งของ เหตุการณ์ต่าง ๆ หรือเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งสามารถอยู่ในรูปแบบของคำพูด การเขียน ภาพนิ่ง หรือภาพเคลื่อนไหวก็ได้

ดังนั้นการแต่งหน้าของตัวละคร “มธุสร” จะมีลักษณะการสมสัณฐานและเชื่อมโยงกับภาพตัวแทน เช่น การแต่งหน้าของ “มธุสร ไพศาลภักดี” มีความสม

สัมพันธ์กับ “ภาพตัวแทนของผู้หญิงวัยกลางคนวัยทำงาน” การแต่งหน้าของ “รุ่ง” มีความสัมพันธ์กับ “ภาพตัวแทนของผู้หญิงที่เป็นโคโยตี้” การแต่งหน้าของ “ยายรัตน์” มีความสัมพันธ์กับ “ภาพตัวแทนของผู้หญิงชรา” การแต่งหน้าของ “รุทเบียร์” มีความสัมพันธ์กับ “ภาพตัวแทนของเน็ตไอดอลหญิง” การแต่งหน้าของ “ริต้า” มีความสัมพันธ์กับ “ภาพตัวแทนของโสเภณี” การแต่งหน้าของ “คุณนายรัศมี ชलगามแก้ว” มีความสัมพันธ์กับ “ภาพตัวแทนของคุณหญิงหรือคุณนาย” การแต่งหน้าของ “คุณหมอ” มีความสัมพันธ์กับ “ภาพตัวแทนของแพทย์หญิง” และการแต่งหน้าของ “พยาบาล” มีความสัมพันธ์กับ “ภาพตัวแทนของนางพยาบาล”

การเปลี่ยนแปลงรูปร่างของตัวสื่อด้วยการแต่งหน้าของตัวละคร “มธุสร” ในละครโทรทัศน์เรื่อง “ล่า”

การแปลงรูปแบบของการสื่อสารที่ใช้ในการสร้างความหมายจากการแต่งหน้าของตัวละคร “มธุสร” ผู้เขียนมุ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของตัวสื่อ เนื่องจากตัวสื่อเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสื่อสารที่สำคัญที่ใช้ในการสร้างความหมาย โดยการแต่งหน้าที่มีฐานะเป็นตัวสื่อ ที่มีพลังอำนาจมากกว่าตัวสารซึ่งมีผลต่อการขยายประสบการณ์ กำหนด และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับชมหรือคนในสังคมได้ เช่นเดียวกับมุมมองของ Quant (1996) กล่าวว่า การแต่งหน้ามีพลังอำนาจที่สูงผู้แต่งอยู่ในสถานะของอารมณ์ที่ต้องการสร้างขึ้น โดยทำให้เราสามารถเปลี่ยนแปลงและกลายเป็นได้มากกว่าที่เราต้องการจะเป็น โดยใช้การแต่งหน้าในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อแสดงให้เห็นบุคลิกด้านอื่นๆ ของตัวเราได้ด้วย

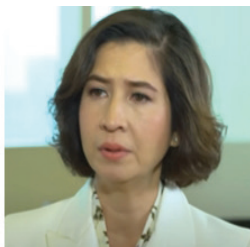
การแต่งหน้าของตัวละคร “มธุสร” ในละครเรื่อง “ล่า” ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปร่างของสื่อ (Mediamorphosis) (Fidler, 1997 อ้างถึงในยุทธนา สุวรรณรัตน์, 2557) ได้พูดถึงหลักการพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงรูปไว้ว่า สื่อใหม่ไม่ได้ขึ้นอย่างทันทีและ อย่างเป็นอิสระ-สื่อใหม่น้อยๆ เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงรูปร่างของสื่อเก่า และเมื่อเกิดรูปแบบใหม่ขึ้น รูปแบบเก่าที่เคยมีมานั้นแนวโน้มที่จะต้องปรับตัวและวิวัฒนาการตัวเองไปเรื่อยๆ แทนที่จะสูญหายไป

ในการที่ทำความเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงรูปร่างของการแต่งหน้าของตัวละคร “มธุสร” ที่มีฐานะเป็นตัวสื่อสามารถเชื่อมโยงกับ แนวคิดเปลี่ยนแปลงรูปร่าง (Metamorphosis) ในทางด้านชีววิทยา ที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเปลี่ยนผ่าน

ช่วยวัยหรือช่วงเวลาของสิ่งมีชีวิตที่วิวัฒนาการไปจากจุดเดิม ซึ่งมีลักษณะการเดินทางของเส้นเวลา (Timeline) ซึ่งสามารถเทียบเคียงกับการแต่งหน้าของตัวละคร “มธุสร” ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยเมื่อเกิดการแต่งหน้าได้ทำให้ตัวสื่อดั้งเดิมคือใบหน้ากลายเป็นสารของการแต่งหน้าที่มีฐานะเป็นสื่อตัวใหม่ (New Media) ที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามแต่ละบริบท การแต่งหน้าจึงเกิดการแปลงรูปของตัวสื่อ ตัวสาร และอรรถการสื่อสาร (Metacommunication) ได้อยู่เสมอ โดยแนวคิดการเปลี่ยนรูปของสิ่งมีชีวิตในทางชีววิทยา ที่เรียกว่าการเปลี่ยนแปลงรูปร่าง (Metamorphosis) (สุธรรม อารีกุล , 2559 อ้างถึงในยุทธนา สุวรรณรัตน์, 2557) ซึ่งมีด้วยกัน 4 ลักษณะ คือ

การเปลี่ยนแปลงรูปร่างน้อย (Gradual Metamorphosis) ลูกแมลงที่ฟักออกจากไข่จะมีลักษณะคล้ายพ่อแม่มีความแตกต่างอยู่บ้างที่จะสังเกตเห็นได้ว่าไม่เหมือนพ่อแม่ เช่น ปีกยังไม่เจริญออกมามักเห็นเป็นดิ่งอยู่เท่านั้น ลูกแมลงประเภทนี้เรียกว่า ตัวอ่อน (Nymph) ดังนั้นในมิติของตัวสื่อจะเห็นว่า การแต่งหน้าได้แปลงรูปของตัวสื่อ โดยได้ทำให้ใบหน้ามีลักษณะคล้ายใบหน้าดั้งเดิม หากไม่สังเกตก็จะไม่เห็นว่าได้มีการแต่งหน้า โดยการแต่งหน้าของตัวละคร “มธุสร” ได้สื่อความหมายถึงความมุ่งมั่น ความทุ่มเท และความพยายาม ทั้งนี้การแต่งหน้าในลักษณะนี้จะเป็นการเสริมสร้างบทบาทและสถานภาพของตัวละคร “มธุสร” ที่อยู่ในบริบทที่อยู่ในชีวิตประจำวัน โดยใช้การแต่งหน้าในลักษณะของการแต่งหน้าแบบปกติเป็นธรรมชาติ (Straight Makeup) ดังภาพในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การแต่งหน้าในลักษณะการเปลี่ยนแปลงรูปร่างน้อย

การแต่งหน้าของตัวละคร “มูฮุส”

ทั้งนี้ลักษณะการแต่งหน้ายังปรากฏเป็นภาพตัวแทนที่มีความเข้มข้นในระดับของภาพแบบฉบับ (Types) ซึ่งเป็นภาพการแต่งหน้าของผู้หญิงทั่วไปที่เราสามารถพบเห็นได้ทั่วไปในละครโทรทัศน์ และการแต่งหน้านั้นไม่ได้มีรายละเอียดที่ชัดเจน ดังที่ สุพรรณษา พวงแสง (2548) กล่าวว่า ภาพแบบฉบับ (Types) เป็นภาพที่พบได้ทั่วไปในโทรทัศน์ ไม่ขัดแย้งกับความเป็นจริง สามารถจดจำได้โดยไม่จำเป็นต้องเป็นภาพตายตัว (Stereotypes) ตัวละครที่มีภาพแบบฉบับมักจะไม่มีรายละเอียดที่ชัดเจนเพียงพอหรือไม่มีความสามารถพิเศษมาก และมีรายละเอียดเฉพาะซึ่งไม่สามารถนำไปประยุกต์หรืออธิบายลักษณะของกลุ่มคนอื่นๆ ที่มีจริงในสังคม

การเปลี่ยนแปลงรูปร่างกึ่งสมบูรณ์ (Incomplete Metamorphosis) สิ่งมีชีวิตที่พวกตัวอ่อนอาศัยอยู่ในน้ำในขณะที่ตัวที่โตเต็มที่อาศัยอยู่บนบก ตัวอ่อนยังคงลักษณะให้เห็นว่าคล้ายแมลงที่โตเต็มที่ เช่น ร่างกายแบ่งเป็น 3 ส่วน มีขา 6 ขา แต่รูปร่างลักษณะแตกต่างจาก พ่อ แม่ อย่างสิ้นเชิง เช่น ตัวอ้วนโม่ง หรือแมลงปิดหน้า อึ่งอ่าง ลูกจิ้งจก ซึ่งเป็นตัวอ่อนของแมลงปออาศัยอยู่ในน้ำ รูปร่างลักษณะต่างไปจากแมลงปอซึ่งอาศัยอยู่บนบกอย่างสิ้นเชิง เมื่อเทียบเคียงกับแนวคิดพบว่า ในมิติของตัวสื่อ การแต่งหน้าได้แปลงรูปของตัวสื่อ โดยการแต่งหน้า “มูฮุส” ได้ทำให้ใบหน้ามีลักษณะที่แตกต่างจากใบหน้าที่ดั้งเดิมอย่างสิ้นเชิง ทั้งนี้การแต่งหน้าในลักษณะนี้จะเป็นการเสริมสร้างบทบาทและสถานภาพของตัวละคร “มูฮุส” ที่สวมบทบาทของ “รูทเบียร์” “คุณหมอ” และ “พยาบาล” ที่อยู่ในบริบทของผู้ประกอบอาชีพ โดยใช้การแต่งหน้าในลักษณะของ การแต่งหน้าเพื่อแสดงบุคลิกลักษณะ (Character Makeup) ดังภาพในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การแต่งหน้าในลักษณะการเปลี่ยนแปลงรูปร่างกึ่งสมบูรณ์

 การแต่งหน้าของตัวละคร “รุทเบียร์”	 การแต่งหน้าของตัวละคร “คุณหมอ”	 การแต่งหน้าของตัวละคร “พยาบาล”
--	---	---

ทั้งนี้ลักษณะการแต่งหน้าของตัวละคร “มรุสร” ที่สวมบทบาทเป็นตัวละคร “รุทเบียร์” ได้สื่อความหมายถึงความมีเสน่ห์และความหลงใหล ตัวละคร “คุณหมอ” ได้สื่อความหมายถึงความภูมิฐานและความน่าเชื่อถือ ความหมายเชิงมายาคติ คือ ผู้ที่อุทิศตนยอมเสียสละและผู้ให้ความช่วยเหลือผู้คน เนื่องด้วยคุณหมอต้องอุทิศตนเองเพื่อรักษาผู้ป่วยตามจรรยาบรรณวิชาชีพของแพทย์ และตัวละคร “พยาบาล” ได้สื่อความหมายถึงความโอ้อวดมอหรี ความหมายเชิงมายาคติ คือ ผู้ดูแล เนื่องด้วยผู้ที่ประกอบอาชีพพยาบาลต้องมีความเสียสละและผู้ที่ได้รับความเจ็บป่วยตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาล

การแต่งหน้าในกลุ่มนี้มีลักษณะเป็นภาพตัวแทนที่มีความเข้มข้นในระดับของภาพตายตัว (Stereotypes) (Burton, 2002) โดยมุ่งนำเสนอภาพการแต่งหน้ากลุ่มคนอย่างซ้ำแล้ว ซ้ำเล่าในละครโทรทัศน์เป็นระยะเวลาที่ยาวนาน เพื่อชี้ให้เห็นถึงจุดเด่นและบุคลิกลักษณะของบุคคลที่ทำให้เราสามารถระลึกได้ทันทีโดยเป็นตัวสารที่ซ่อนเร้นและผูกโยงกับค่านิยมในการแต่งหน้าของกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคมวัฒนธรรม ดังที่ Lippmann (1922) กล่าวว่า ภาพตายตัวเป็นภาพที่ถูกฝังอยู่ในหัวของเราโดยปรากฏผ่านความคิดความเชื่อร่วมกันเกี่ยวกับคุณสมบัติ คุณลักษณะเฉพาะของบุคคลที่เกิดขึ้นบ่อยๆ ของกลุ่มคน แล้วนำความเชื่อนั้นมาใช้ในการตัดสินคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของสมาชิกในกลุ่มนั้นๆ

ดังนั้นภาพตายตัวของการแต่งหน้าที่เกิดขึ้นดังที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการนำเสนอด้วยการผสมผสานระหว่างภาพตายตัวในเชิงพรรณนา (Descriptive Stereotype) ที่ทำให้เราเห็นถึงลักษณะการแต่งหน้าที่คาดว่าจะจะเป็นของสมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มนั้นๆ

และภาพตายตัวในเชิงกำหนด (Prescriptive Stereotype) โดยชี้แนะให้เราเห็นว่าการแต่งหน้าของบุคคลดังกล่าวมีลักษณะอย่างไร

การเปลี่ยนแปลงรูปร่างสมบูรณ์ (Complete Metamorphosis) คือ ลูกรูมีการเจริญเติบโตโดยมีรูปร่างที่ผิดแปลกไปจากพ่อแม่โดยสมบูรณ์ เช่น ผีเสื้อแมลงวัน เมื่อยังเล็กอยู่มีรูปร่างเหมือนตัวหนอน แต่เมื่ออกมาเป็นแมลงมีวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ตลอดจนอาหารที่แตกต่างไปจากพ่อแม่อย่างสิ้นเชิง ก่อนจะเป็นตัวเต็มวัยก็เข้าดักแด้ รูปร่างของดักแด้ก็ต่างออกไปจากหนอนและตัวเต็มวัย เมื่อเทียบเคียงจากแนวคิดพบว่า ในมิติของตัวสื่อ การแต่งหน้าได้ทำให้ใบหน้ามีลักษณะที่ผิดแปลกและแตกต่างจากใบหน้าดั้งเดิม จนดูเหมือนว่าใบหน้าดั้งเดิมมีลักษณะอย่างไร ทั้งนี้ การแต่งหน้าในลักษณะนี้จะเป็นการเสริมสร้างบทบาทและสถานภาพของตัวละคร “มธุสร” ที่สวมบทบาทของ “รุ้ง” “ยายรัตน์” และ “คุณนายรัศมี ชลงามแก้ว” ที่อยู่ในบริบทของผู้ประกอบอาชีพ โดยใช้การแต่งหน้าในลักษณะของ การแต่งหน้าด้วยเทคนิคพิเศษ (Special Effects Makeup) ดังภาพในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การแต่งหน้าในลักษณะการเปลี่ยนแปลงรูปร่างสมบูรณ์

		
การแต่งหน้าของตัวละคร “รุ้ง”	การแต่งหน้าของตัวละคร “ยายรัตน์”	การแต่งหน้าของตัวละคร “คุณนายรัศมี ชลงามแก้ว”

สำหรับการแต่งหน้าของตัวละคร “มธุสร” ที่สวมบทบาทเป็นตัวละคร “รุ้ง” ได้สื่อความหมายถึงความยั่วยวนและน่าดึงดูด ความหมายเชิงมายาคติ คือ ผู้ที่เป็นวัตถุทางเพศ เนื่องด้วยตัวละครรุ้งประกอบอาชีพเป็นสาวโคโยตี้ที่ต้องอาศัยความชั่วยวนความมีเสน่ห์ และความดึงดูดในการประกอบอาชีพจึงทำให้ถูกมองว่ากลายเป็นวัตถุทางเพศ ตัวละคร “ยายรัตน์” ได้สื่อความหมายถึงความความร่วงโรย ความหมายเชิงมายาคติ คือ ผู้ที่เป็นไม้ใกล้ฝั่ง เนื่องด้วยยายรัตน์เป็นหญิงชราที่ไม่มีที่

ฟังพาวคีย์และอยู่อย่างโดดเดี่ยวลำพังไร้บ้านและอายุมาก และตัวละคร “คุณนาย รัศมี ชลงามแก้ว” ได้สื่อความหมายถึงความเย่อหยิ่งจองหอง ความหมายเชิงมายาคติ คือ ผู้ที่มีจิตใจต่ำช้าและโหดร้าย เนื่องด้วยคุณนายรัศมี ชลงามแก้วประกอบอาชีพ ค้ามนุษย์ โดยการแต่งหน้าในกลุ่มนี้มีลักษณะเป็นภาพตัวแทนที่มีความเข้มข้น ในระดับของภาพตายตัว (Stereotypes)

การเปลี่ยนแปลงรูปร่างขั้นสูง (Hyper Metamorphosis) ลักษณะการเปลี่ยนแปลงรูปร่างเหมือนกับแบบสมบูร์ณ ต่างกันที่ในระยะที่ฟกออกจากไข จะมีรูปร่างเป็นตัวอ่อน มีร่างกายแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ หัว อก และท้อง มีขา 3 คู่ แต่เมื่อลอกคราบแล้ว ต่อไปจะมีลักษณะเป็นตัวหนอน ก่อนที่จะเข้าดักแด้ แผลง พวกนี้จะมีขั้นตอนการเจริญเติบโตเป็น 3 ระยะคือ ระยะไข่ ตัวอ่อน ตัวหนอน ดักแด้ และตัวเต็มวัย เมื่อเทียบเคียงจากแนวคิดพบว่า ในมิติของตัวสื่อการแต่ง หน้าได้ทำให้ใบหน้ามีลักษณะแตกต่างจากใบหน้าดั้งเดิมอย่างสมบูร์ณ ทั้งนี้การแต่ง หน้าในลักษณะนี้จะเป็นการเสริมสร้างบทบาทและสถานภาพของตัวละคร “มธุสร” ที่สวมบทบาทของ “ริต้า (Rita Nakyeen)” และ “ริท” ที่อยู่ในบริบทของผู้ประกอบ อาชีพ โดยใช้การแต่งหน้าในลักษณะของ การแต่งหน้าด้วยเทคนิคพิเศษ (Special Effects Makeup) ดังภาพในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การแต่งหน้าในลักษณะการเปลี่ยนแปลงรูปร่างขั้นสูง

 การแต่งหน้าของตัวละคร “ริต้า (Rita Nakyeen)”	 การแต่งหน้าของตัวละคร “ริท”
--	---

ทั้งนี้การแต่งหน้าของตัวละคร “มธุสร” ที่สวมบทบาท ตัวละคร “ริต้า (Rita Nakyeen)” ได้สื่อความหมายถึงความซับซ้อนและมีความมีเลศนัย ความหมายเชิงมายาคติ คือ ผู้ที่ไม่มีค่า ไม่มีเกียรติ และไม่รักในศักดิ์ศรีของตนเอง เนื่องจาก ริต้า เป็นตัวละครที่มีเชื้อชาตินิกรอยด์ (Negroid) โดยมีบทบาทและสถานภาพเป็น โสเภณีที่ทำงานตามสถานท่องเที่ยว ซึ่งเป็นภาพตัวแทนที่มีความเข้มข้นในระดับของ ภาพตายตัว (Stereotypes) และตัวละคร “ริท” ได้สื่อความหมายถึงความมีเสน่ห์ และความน่าดึงดูด ส่วนความหมายเชิงมายาคติ คือ ผู้ชายเจ้าชู้ เนื่องจากบทบาทและ สถานภาพของริทมีลักษณะลากลักษณะเป็นเพลย์บอย ผู้ชายรักสนุก และมากรักที่แฝง อยู่ในอุดมคติของสังคมไทยเป็นเพลย์บอยที่มีลักษณะเป็นภาพตัวแทนที่มีความเข้มข้น ในระดับของภาพแบบฉบับ (Types) ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 5 การเปลี่ยนแปลงใบหน้าด้วยการแต่งหน้าของมธุสร

จากการการแปลงรูปการสื่อสารด้วยการแต่งหน้าของตัวละคร “มธุสร” ทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างตัวสื่อและตัวสาร โดยได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอรรถะของการสื่อสาร (Meta Communication) ในที่นี้คือ ใบหน้า (สื่อตัวเดิม) ได้กลายเป็นตัวสารเมื่อเกิดการแต่งหน้าขึ้น ซึ่งมีลักษณะเป็นสื่อตัวใหม่ และเมื่อตัวละครล้างหน้าสื่อตัวใหม่ก็จะกลับกลายเป็นสื่อตัวเดิมได้อย่างเป็นพลวัติ ดังนั้นลักษณะการแต่งหน้าของตัวละคร “มธุสร” จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงเนื้อหา ของตัวสื่อเดิมเท่านั้น

การแต่งหน้าจึงเกิดการแปลงรูปของตัวสื่อ ตัวสาร และอรรถะของ การสื่อสาร (Meta - communication) ได้อยู่เสมอ ซึ่งการแปลงรูปดังกล่าว ได้เปลี่ยนแปลงไปตามรหัสของตัวสื่อที่สามารถกำหนดเนื้อหาของของตัวสารได้ การเปลี่ยนแปลงรูปร่างของสื่อล้วนมีระดับที่แตกต่างกันออกไปตามระดับความ

มากนักน้อยของการแต่งหน้า ที่มีลักษณะที่เรียกว่า การข้ามผ่านทางการสื่อสาร (Trans - communication) ทั้งนี้การแต่งหน้าของตัวละครยังช่วยแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจน โดยตัวละครมีมิติแห่งพลวัต (Dynamic Characters) และมีลักษณะซับซ้อน (Round or Complex Characters) ซึ่งบุคลิกลักษณะและพฤติกรรมจะเปลี่ยนแปลงไปตามการกระทำ ประสบการณ์ เวลา และสถานการณ์

ดังนั้นเมื่อตัวละคร “มธุสร” ได้เปลี่ยนแปลงลักษณะการแต่งหน้าก็จะเกิดการข้ามผ่านทางการสื่อสาร โดยทำให้เกิดการเปลี่ยนอัตราของการสื่อสาร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงจะแตกต่างออกไปตามแต่ละช่วงของเวลาและสถานที่เสมอ ในที่นี้คือ ฉากต่าง ๆ ในแต่ละตอน ซึ่งการแต่งหน้าล้วนสามารถสื่อความหมายแฝง ความหมายเชิงมายาคติ และเชื่อมโยงกับภาพตัวแทนที่มีระดับความเข้มข้นแตกต่างกันออกไปในแต่ละบทบาท ทั้งนี้การแต่งหน้าอาจช่วยให้บริบททางการสื่อสารเกิดความชัดเจนหรือในบางตอนก็ไม่ได้ช่วยทำให้บริบทเกิดความชัดเจนขึ้นเลยก็เป็นได้ การแต่งหน้าตัวละคร “มธุสร” เป็นภาพนิมิต (Simulacrum) ที่เกิดจากการผสมผสานของจินตนาการและความจริง ผ่านการทำเทียม (Simulation) โดยตัวหมาย (Signifier) และตัวหมายถึง (Signified) มีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่ไม่ตายตัว ดังนั้นลักษณะการแต่งหน้าตัวละคร “มธุสร” ในแต่ละบทบาทต่างกลายเป็นความจริงในแบบของตัวเอง จนเกิดเป็นความจริงเชิงสมมุติ (Hyperreality) ที่ล้วนเป็นความจริงของตัวเอง (Reality of its Own) โดยไม่จำเป็นต้องอ้างอิงกับสิ่งใด สอดคล้องกับ Mike Gane (2001) (อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน, 2551, น.478-479) ได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับงานของ Baudrillard ไว้ในข้อเสนอของการแบ่งยุคสัญลักษณ์/การบริโภคสัญลักษณ์ ที่มีลักษณะที่แยกขาดกันอย่างสมบูรณ์ อย่างยุคการสร้างภาพนิมิตลำดับที่สาม (Third - order Simulation) หรือ ยุคสถานะเหนือจริง/ความจริงเสมือน (Hyperreality/Virtual Reality) ที่ปรากฏสัญลักษณ์ที่สร้างความจริงของตัวเอง (Reality of Its Own) โดยไม่จำเป็นจะต้องมีของจริง/ตัวอ้างอิงรองรับ อย่างเดียวเท่านั้น ทั้งที่อาจมีบางกรณีที่ยุคพัฒนาการของภาพนิมิตอาจมีลักษณะผสมผสาน

ดังนั้นสื่อสารด้วยการแต่งหน้าตัวละคร “มธุสร” จึงเป็นความจริงในตัว ของมันเองที่สมาชิกในสังคมยอมรับกันได้ และที่ไม่จำเป็นต้องตามหาความจริงอีกต่อไป ซึ่งแสดงให้เห็นลักษณะของการสื่อสารในยุคดิจิทัลที่มีความบอบบางและคลุมเครือระหว่างความจริงและจินตนาการ เฉกเช่นที่ William J. (อ้างถึงใน Martin

Lister, 1995;P.264) กล่าวว่า ในยุคดิจิทัลเป็นโลกที่ภววิทยา (Ontology) มีความคลุมเครือระหว่างความจริงและจินตนาการ

ทั้งนี้การสื่อความหมายของการแต่งหน้าของตัวละคร “มธุสร” จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบอื่นๆ ที่เข้ามาช่วยในการกำกับความหมาย (Anchorage) ของการแต่งหน้าให้เกิดความสมบูรณ์ทางการสื่อสารขึ้น โดยมีลักษณะที่เรียกว่า ตัวบทร่วม (Co - text) คือ ทรงผม เครื่องแต่งกาย และเครื่องประดับ ที่มีการเชื่อมโยงตัวบท (Intertextuality) กับตัวบทอื่นๆ เช่น การสวมใส่ชุดและหมวกของตัวละคร “พยาบาล” มีการเชื่อมโยงตัวบทกับเครื่องแต่งกายของนางพยาบาล การใส่รองเท้าบูทสูงของตัวละคร “รุ่ง” มีการเชื่อมโยงตัวบทกับเครื่องแต่งกายของโคโยตี้ หรือการทำผมหยอกหรือผมขาวของตัวละคร “ยายรัตน์” มีการเชื่อมโยงตัวบทกับผมของคนชรา

จากการสื่อสารดังกล่าวจึงมีลักษณะที่เรียกว่า การปะติดปะต่อ (Collage) จนเกิดความหมายใหม่ขึ้นมา เพื่อสร้างความรื่นเริงบันเทิงใจให้เกิดขึ้น ดังที่ กาญจนา แก้วเทพ (2545; น.69) กล่าวว่า วิธีการแบบยุคหลังสมัยใหม่ (Post - Modernizing) กล่าวว่า นำเอาสัญลักษณ์ที่มีอยู่เดิมในสังคม เลือกตัดออกมา (Cut) แล้วนำมาปะติดปะต่อใหม่ (Mix) ให้มีความหมายใหม่ เช่น พวก Mod Reggae หรือ Punk นั้นได้นำเอาสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่เคยมีมาในอดีต เช่น โรมานซ์ คลาสสิก Gothic ฯลฯ (มีลักษณะ “หวนคิดถึงอดีต” Nostalgia) ไม่ว่าจะเป็นเสื้อผ้าดนตรี เครื่องใช้เครื่องประดับ วิถีชีวิต ฯลฯ

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงการแต่งหน้า ทรงผม เครื่องแต่งกาย และเครื่องประดับของตัวละคร “มธุสร” ถือเป็นการดำรงอยู่ร่วมกันในลักษณะที่เรียกว่า การปฏิสัมพันธ์ (Symbiosis) โดยเป็นคู่ปฏิสัมพันธ์ที่อยู่ร่วมกันในลักษณะที่มีความสัมพันธ์แบบพึ่งพากัน (Mutualism) คือ การแต่งหน้าตัวละครไม่สามารถที่จะอยู่โดดเดี่ยวได้ หากปราศจากการทำผม เครื่องแต่งกาย และเครื่องประดับที่มีฐานะเป็นตัวสื่ออีกตัวที่สามารถสื่อความหมายได้ในตัวของมันเอง ดังนั้นการแต่งหน้าตัวละครจึงจำเป็นต้องอาศัยสื่อประเภทอื่นๆ ที่เข้ามาผูกติดอยู่ร่วมกัน ลักษณะเช่นนี้จึงเป็นการควบรวบสื่อหลายประเภทเข้าร่วมกันเพื่อสร้างความหมายของการแต่งหน้าให้เกิดความชัดเจนและสมบูรณ์ทางการสื่อความหมายให้เกิดขึ้น

ดังนั้นการสื่อสารด้วยแต่งหน้าของตัวละคร “มธุสร” จึงมีลักษณะของความไม่ต่อเนื่อง (Discontinuity) ที่ไม่ได้ผูกติดกับเรื่องของเวลา และตอกตรึงอยู่กับสถานที่ที่ตายตัว โดยเป็นการสลายขอบเขตของความหมายที่มีอยู่เดิมด้วยการเอาตัวหมายต่าง ๆ ที่ไม่ต่อเนื่อง (Discontinuous Signifiers) และมีลักษณะเป็นส่วน ๆ (Fragmentation) มาผสมรวมปะติดปะต่อ (Pastiche) และเชื่อมโยงตัวบทร่วมกันในการนำเสนอ ซึ่งการแต่งหน้าได้ให้ความสำคัญทางด้านอารมณ์และได้สร้างความน่าสนใจและความตื่นตาตื่นใจให้ผู้ชมได้อย่างน่าสนใจในยุคหลังสมัยใหม่

สรุป

การสื่อสารด้วยการแต่งหน้าของตัวละคร “มธุสร” ในละครเรื่อง “ล่า” ได้เกิดการควรรวมทางการสื่อสารอันเกิดจากตัวสื่อและตัวสาร ในลักษณะที่เรียกว่า การบูรณาการของตัวสื่อเข้ากับตัวสารสาร อันเกิดจากการซ้อนทับ สลับสับเปลี่ยนหน้าที่ในการกำกับความหมายของการแต่งหน้าของตัวละครเอกให้เกิดขึ้นในบริบทที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งเป็นลักษณะของความสัมพันธ์ที่มีการเชื่อมโยงกันของตัวสื่อและตัวสารที่มีความเชื่อมโยงกันซึ่งกันและกัน จากการควรรวมทางการสื่อสารอันเกิดจากการซ้อนทับในบทบาททางการสื่อสารของตัวสื่อและตัวสาร เป็นผลทำให้เกิดลักษณะของการเพิ่มพูนทางการสื่อสาร (Extra Communication) โดยการแต่งหน้าตัวละครล้วนช่วยเสริมสร้างสมบูรณ์และความชัดเจนในการสื่อความหมายของตัวละครได้ ทั้งนี้ยังมีผลต่อการเพิ่มขยายประสบการณ์ให้แก่มนุษย์ให้กว้างขวางไปด้วย กล่าวคือ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวสื่อและตัวสารที่มีลักษณะผูกติดและเชื่อมต่อกัน (Interconnection and Interaction) ซึ่งไม่สามารถแยกขาดออกจากกันได้ การแต่งหน้าจึงมีความสำคัญด้านการสื่อสารในฐานะ สื่อก็คือสาร “The Medium is the Message”

ทั้งนี้การแต่งหน้าของตัวละคร “มธุสร” ในละครเรื่อง “ล่า” ได้ยังเกิดการบูรณาการการสื่อสารผ่านลักษณะการเปลี่ยนแปลงรูปร่างของสื่อใน 4 ระดับ ดังนี้ 1. การเปลี่ยนแปลงรูปร่างน้อย (Gradual Metamorphosis) คือ การแต่งหน้าได้แปลงรูปของใบหน้าตัวละครให้มีลักษณะคล้ายใบหน้าดั้งเดิม 2. การเปลี่ยนแปลงรูปร่างกึ่งสมบูรณ์ (Incomplete Metamorphosis) คือ การแต่งหน้าได้แปลงรูปของใบหน้าตัวละครให้มีลักษณะที่แตกต่างไปจากใบหน้าดั้งเดิมอย่างสิ้นเชิง

3. การเปลี่ยนแปลงรูปร่างสมบูรณ์ (Complete Metamorphosis) คือ การการแต่งหน้าได้แปลงรูปของใบหน้าตัวละครให้มีลักษณะที่ผิดแปลกและแตกต่างไปจากใบหน้าดั้งเดิมจนดูไม่เหมือนกับว่าใบหน้าที่ดั้งเดิมมีลักษณะเป็นอย่างไร และ 4. การเปลี่ยนแปลงรูปร่างขั้นสูง (Hyper Metamorphosis) คือ การแต่งหน้าได้แปลงรูปของใบหน้าตัวละครให้มีลักษณะแตกต่างจากใบหน้าที่ดั้งเดิมอย่างสมบูรณ์จนไม่สามารถระลึกถึงถึงใบหน้าที่ดั้งเดิมได้

เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า เมื่อตัวละครเอกได้ทำการแต่งหน้าเพื่อเสริมสร้างบทบาทและสถานภาพให้แก่ตนเองในแต่ละบริบทก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงของรูปการสื่อสารไปด้วยเช่นเดียวกัน ดังนั้นการแต่งหน้าของตัวละครเอกในทุกครั้งจึงสามารถแสดงให้เห็นถึงอัตตะของการสื่อสารเปลี่ยนแปลงไปด้วย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวล้วนเป็นผลมาจากการห้สที่ใช้ในการแต่งหน้า อันปรากฏให้เห็นถึงตัวตนทางการสื่อสารจากการแต่งหน้าของตัวละครภายใต้บริบทที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับทฤษฎีควอนตัมที่ Capra (อ้างถึงในศิริชัย ศิริกายะ, 2559) ได้กล่าวว่า “สรรพสิ่งของโลกมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงถึงกันและมีความเป็นพลวัต สสารไม่สามารถถูกแยกออกจากตัวกิจกรรมของมันเองได้ การจะทำความเข้าใจต่อสภาวะเช่นนี้ได้ขึ้นอยู่กับตัวบริบทของพลวัต และมีการแปลงเปลี่ยนแปลงปรับสภาพในตัวของมันเองจากสภาพหนึ่งไปอีกสภาพหนึ่งได้”

นอกจากนั้นการแปลงรูปแบบการสื่อสารด้วยการแต่งหน้าของตัวละคร “มธุสร” จำเป็นต้องเข้าใจพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับการแต่งหน้าแบบปกติเป็นธรรมชาติ (Straight Makeup) การแต่งหน้าเพื่อแสดงบุคลิกลักษณะ (Character Makeup) และครอบคลุมไปถึงมิติของการแต่งหน้าด้วยเทคนิคพิเศษ (Special Effects Makeup) ที่มีบทบาทในการกำหนดความหมายของการแต่งหน้าตัวละครในแต่ละบทบาทและสถานภาพภายใต้บริบทที่แตกต่างกัน ดังนั้นการแต่งหน้าจึงเปรียบเสมือนเทคโนโลยีแห่งการสื่อสารที่สามารถส่งผลกระทบต่อการกำหนดเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและขยายประสบการณ์ของมนุษย์ให้กว้างขวางขยายออกไปอยู่ไม่หยุดยั้ง ซึ่งทำให้ผู้รับสารหรือผู้ชมเกิดความตื่นตาตื่นใจ สนุกสนาน และรื่นรมย์ไปกับลักษณะการแต่งหน้าที่ปรากฏของตัวละคร “มธุสร” ในละครเรื่องเล่าและยังสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการผลิตผลงานสร้างสรรค์ทางด้านการสื่อสารด้วยการแต่งหน้าให้เกิดความน่าสนใจในสื่อต่างๆ ให้เกิดขึ้นได้

ดังนั้นการแต่งหน้าของตัวละคร “มธุสร” ในละครเรื่อง “ล่า” ยังถือการเปิดพื้นที่ในการถ่ายโอนความหมายระหว่างการแต่งหน้าของตัวละครกับประสบการณ์ของผู้ชม จึงทำให้เกิดความน่าสนใจในการตีความหมายออกมาได้แตกต่างและหลากหลาย (Polysemy) นอกจากนี้การแต่งหน้าของตัวละครจำเป็นต้องใช้รหัสเชิงเสมือนจริง (Analogic Code) เข้ามาช่วยในการจัดการทำให้เกิดความหมายของการแต่งหน้าของตัวละครให้เกิดขึ้น (ดูรายละเอียดเพิ่มเติม Fiske John, 1990) เพื่อเสริมสร้างและเติมเต็มความชัดเจนให้แก่บทบาทของตัวละคร

ทั้งนี้องค์ความรู้จากบทความนี้สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้กับการสื่อสารและผลิตผลงานสร้างสรรค์ทางด้านนิเทศศาสตร์ด้วยการสื่อสารผ่านการแต่งหน้า การทำผม เครื่องแต่งกาย และเครื่องประดับ เพื่อใช้ในการสื่อความหมายให้แก่ตัวละครที่มีความหลากหลายและแตกต่างกันได้อย่างเป็นพลวัตในอนาคตต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กาญจนา แก้วเทพ. (2545). *ลือบันเทิง : อำนาจแห่งความไร้สาระ*. กรุงเทพฯ: ออล อแบร์ท พรินท์.
- กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. (2551). *สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองกับสื่อสารศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- เจริญพงศ์ ศรีสกุล. (2550). *การออกแบบเนื้อหาส่วนควบและส่วนขยายในสื่อวีดิทัศน์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะนิเทศศาสตร์ สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน.
- ยุทธนา สุวรรณรัตน์. (2559). *การข้ามผ่านทางการสื่อสารของบทพระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้าน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสยาม บัณฑิตวิทยาลัย สาขานิเทศศาสตร์.
- ศิริชัย ศิริกายะ. (2558). ข้อเสนอแนะประเด็นการสื่อสารเพื่องานวิจัยนิเทศศาสตร์ตามแนวคิด “ปฏิภังค์สัมพันธ์” (Symbiosis) ในยุคดิจิทัล. *วารสารนิเทศสยามปริทัศน์*, 14(16), 7-11.
- ศิริชัย ศิริกายะ. (2559). ทฤษฎีควอนตัมฟิสิกส์กับการควรรวมและการแปลงรูปการสื่อสารในยุคดิจิทัล. *วารสารนิเทศสยามปริทัศน์*, 15(19), 7-9.

- สุพรรณษา พุแสง.(2548). *อิทธิพลของภาพแบบฉบับ ภาพตายตัว และภาพต้นแบบ ในการคัดเลือกนักแสดงละครโทรทัศน์ไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะนิเทศศาสตร์ สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2563). *สารกับการสื่อความหมาย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักส์ จำกัด.
- อวิรุทธ์ ศิริโสภณา และประภัสสร จันทรสถิตย์พร. (2561). การประกอบสร้างความหมายของผู้หญิงที่ถ่ายทอดผ่านตัวละครหญิงในละครโทรทัศน์ ไทยยอดนิยมที่ถูกผลิตซ้ำ ระหว่างปี พ.ศ. 2530 - 2560. *วารสาร นิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการนิด้้า*, 5(1), 23-40.

ภาษาอังกฤษ

- Burton, G. (2002). *More Than Meets the Eyes: An Introduction to Media Studies*. New York: Arnold.
- Cantor, M.G., and Suzanne P. (1983). *The soap opera*. Beverly Hills. California: Sage.
- Chandler, D. (2002). *Semiotics: The basics*. London: Routledge.
- Corson, R., Norcross, B.G. and Glavan, J. (2019). *Stage Makeup*. New York: Routledge.
- Fiske, J. (1990). *Introduction to Communication Studies*. London and New York: Routledge.
- Lippmann, W. (1922). *Reader In Public Opinion and Mass Communication*. New York: The Free Press.
- Lister, M. (1995). *The Photographic Image in Digital Culture*. London and New York: Routledge
- McLuhan, M. (1964). *Understanding media: The extensions of man*. New York: McGraw-Hill.
- Quant, M. (1996). *Classic Make-Up and Beauty*. London: Dorling Kindersley.